

ΠΑΡΑΔΟΣΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Η ΚΟΡΣΙΚΗ, ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ "ΒΕΝΤΕΤΤΑΣ",

Η περιφορά του Έπιταφίου στην Κορσική.

Άγρια φύσις και άγριοι άνθρωποι. Η άπομένωσις της Κορσικής από τών άλλο κόσμω. Οι μεγάλες άρετές τών Κορσικανών. Τι είναι η «Βεντεττα». Τα άπειλάτα μίση. Διάφορα δραματικá επεισόδια. Τα μυρολόγια. Οι ληστáι της Κορσικής. Ο ληστής Θεόδωρος Πέλι που άνακηρύσσεται βασιλεύς. Το περίεργον Σύνταγμα του. Οι 50 μπόττες τών χωροφυλάκων, κλπ. κλπ.

Τι είναι η Κορσική; Οι περισσότεροι ξέρουν ότι είναι ένα μεγάλο νησί της Μεσογείου, υπαγόμενο στη Γαλλία, το περίφημο νησί της αλληλοεκδικήσεως, της «βεντεττας» δηλαδή, ή πατρίδα του Μεγάλου Ναπολέοντος και το μέρος όπου είχαν εξοριστεί από τους συμμάχους ο μακροίτης προδουλοποιήσας Γούνταρς και ο κ. Μεταξά και άλλοι.

ζαίτου Γεράρφοι, ο οποίος έζησε κατά τον 18ον αιώνα με μεγάλο πόνο της καρδιάς της είδε να σκοτώνουν το σύζυγο της. Άπεσος οδήγησε το παιδί της προς στο πτώμα του πατέρα του και το όρισε να τον εκδικηθή. Το παιδί ήταν τότε δώδεκα χρόνων. Μετά πέντε χρόνια εκδικήθηκε τον πατέρα του, σκοτώνοντας το δολοφόνο του.

Ο γιός ενός δικαστού πάλιν κατά τη διάρκεια μιας φιλονεικίας, έπυροβόλησε και έτραυμάτισε ένα χωριζο όνοματι Φοάσι. Έγινε δίκη και το δικαστήρι άθώωσε το γιό του δικαστού. Τότε ο Φοάσι είπε προς τους δικαστές: «Εσείς τον άθώωσατε! Καλά!... Έγώ όμως τόν καταδικάζω!...» Και έσώωσε το γιό του δικαστού.

Πρό ολίγων ετών στο Ζιζιόρο, σε μια δημοσία πλατεία, μπρός στη βρύση απ' όπου έπαιναν, ή γυναίκες νερό, συναντήθηκαν δύο έχθρικοί οίκογένειες. Άπεσος τέσσερος πυροβολισμοί αντίλησαν και τέσσεροι άνθρωποι και απ' τα δύο μέρη σοοιοίστηκαν κατά της νεκρού. Τα θύματα θά ήσαν περισσότερα αν δεν έπενέβαινε εγκαίρως ή άτυνομία.

Πρό πενταετίας δύο χωρικανοί λησται συναντήθηκαν στη πλατεία ενός χωριού κι άποφάσισαν να συνεταιριστούν. Μά ο γεροντότερος απ' τους ληστές ήθελε νά ή μιά άλοδοξία της άφοσιώσεως του συντρόφου του. Του έδειξε λοιπόν τότε έναν άντρα που καθόταν από κατόφι του σπιτιού του, ο οποίος ήταν ξένος και άδιάφορος και στους δύο. «Ήήρμνε να μου τόν σκοτώσής!» είπε ο γερός ληστής στο νεότερο. Άπεσος έκείνος πήρε το τσιγάρι του, σκότωσε τον άγνωστο κι έπειδή οι άστυφύλακες τόν αντίληψήσαν κι' άοχισαν να τόν καταδώσουν κατέφυγε στο πρώτο σπίτι που βρήκε μπροστά του. Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού τόν έκομψε και του παρεχώρησε το ίδιο το χωρβάτι του για να κοιμηθή. Την άλλη μέρα όμως το πούλι τόν ξύπνησε και του είπε: «Φύγε! Έπέγλασα τους χωροφύλακες και τους έστειλα ν' άλοουρήσουν ψεύτικα ίζη. Άλλά μωδε και τοιτο: ο άνθρωπος που σκότωσε ήταν συγγενής μου. Σου δίνω μισή ώρα προδασμία για ν' άπομαζουρήσης. Υστερ' απ' αυτή άοχίσει ή βεντεττα μεταξύ μας!»

Όλο ο κόσμος στην Κορσική έξοι τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις. Η βεντεττα στην Κορσική άοχίσει με μια έπίσημη τελετή που έχει τη σημασία χηρέσεως πολέμου.

Η οίκογένεια του ανθρώπου ο οποίος δολοφονείται παίρνει το πτώμα του, το μεταφέρει στο σπίτι της, όπου και το έσεκατάζει. Όλο το κλάν, στο οποίο ανήκει ή οίκογένεια προσκαλείται και τρέχει ένοπλο στο σπίτι του σκοτωμένου μαζί με τα παιδιά και τις γυναίκες τους. Τότε, ενώ το πτώμα βούσκεται άπάνω σ' ένα τραπέζι στρωμένο με ένα σεντόνι, μιά από τις γυναίκες σηκώνεται κι' άοχίσει το βότανο—ένα είδος άγριου μυρολογιού—που είναι συνήθως το έξης:

Καθώς έφρεθα τόν οσά,
άκουσα μεγάλο κρότο,
άκουσα μια πιστολιά
που μου πάροσε ή καρδιά!
Μια φωνή μου κράζει τρέξε,
σκοτώσαν τόν άδερφό σου!
Άστυγία και κατία
στό φρονά και στοίς δικούς του!...
Αν έπάροξε έδω ένας άντρας,
ο έ λγάρι το χορσί,
θέ να γίνει μακελιά!
Σπασέ, ω καρδιά μου, σπάσε!
Άστυγία και κατία
άμα δε βούθη ένας άντρας,
τό αμα σου να πάοι πίσω,
άδερφέ μου άγαπημένε!
Τότε έφρο θά βάλω άστυγία,
θάγορσσο ένα πιστολί,
και θά τρέξω να σκοτώσω,
το φρονά σου, άδερφέ μου!...

Εροδιωμένοι από αυτό το άγριο τραγούδι οι άντρες του κλάν διαλέγουν μεταξύ τους τόν «εκδικητή», ο οποίος, φροντίζον, να μην έζη γυναίκα και παιδιά. Του παραδίδουν το ποικάμισο του σκοτωμένου ή ένα μαντήλι μουσκεμένο στο αίμα του. Από τη στιγμή εκείνη, μεταξύ του φονέως και του εκδικητού άοχίσει ή βεντεττα, δηλαδή μιά πάλη άγρία, μανιώδης, χωρίς κανένα οίκο, χωρίς κανένα κανόνα: μιά μονομαχία

γράφει γι' αυτή ένας περιηγητής που την έχρησε όλοκληρή:

«Φαντασθήτε ένα νησί άσχημάτιστο άζώμα, μιά σειρά άλληλοδιασχιζόμενων βουνών, που τα χωρίζουν απόκορμνες χαοάδες μέσα στις όποιες κυλούν άγριοι χείμαρροι. Έκει δεν πάροχει ούτε μια πεδιάδα αλλά όλη την έκταση τη σκεπάζουν γροάνιστοι βράχοι σκεπασμένοι από πυκνούς θάμνους ή από μεγάλα δάση πυκνών και καστανιών. Ο τόπος είναι άκαλλιεργητος, έρημος, αν και κάθε τόσο στην κορφή τών βουνών, ξεχωρίζεις κά μεγάλες πέτρες σοσιασμένες φρόδη-μύρδη, τα σπίατα κανενός χωριού. Ούτε γεωργία υπάρχει εκεί, ούτε βιομηχανία, ούτε και καμιά άλλη τέχνη.

Φαίνεται πως ή ίδια ή φύσις έχει κόψει κάθε έπιχοινονία μεταξύ της Κορσικής και τών άλλων πολιτισμένων κόσμων. Έκτος από λίγα λιμανάκια, έλάγιστα άσφαλής, όλες οι άλλες άκτες του νησιού είναι άποστέρητες. Όμ μόνο από τόν άλλο κόσμο είναι χωρισμένοι και άποκοινημένοι οι κάτοικοι της Κορσικής, αλλά και μεταξύ τους χωρίζονται με τόν άνυπερβλήτο φραγμό τών βουνών τών. Αι πόλεις τού έσοτεροκού του νησιού, το Ζιζιόρο, το Κόρτε, το Βεσοβάτο, καθώς είναι χτισμένες ψηλά στα βουνά μοιάζουν σαν άποφωληρές. Μονάκι με τα ποδια ή με γαϊδορία μπορεί να πήγαινε από τό ένα μέρος στο άλλο, πρηνόνται: μεσ' από τ' άδιάβατα σφεδρόν μονοπάτια, που από τη μιά μεριά τους χάνονται τρομορροί γροεινοί κι από την άλλη ύψωνται τεράστια βουνά.

Είνε φυσικό λοιπόν αυτή ή χώρα έτσι όπως έχει σχηματισθή από τη φύσι να μένη άποστέρηστη στο σύγχρονο πολιτισμό. Όπως και στις πρωτογενείς κοινωνίες, έτσι και στην Κορσική ο πληθυσμός είναι όργανομένος και σήμερα άζώμη σε κλάν, δηλαδή σε ομάδες ανθρώπων ένομένων υπό ένα άοχηγο ή από τών δεσμών του αίματος ή διά όσων πίστεως. Στη Κορσική δεν πάροχει παρά ένας κοινωνικός δεσμός, ο όρος. Η τιμή, της οίκογενείας ή του κλάν είναι ο δεσπότης και ο τράννος του νησιού.

Σ' αυτή όφείλονται ή άναοιήμτες ηρωικές άρετές τών κατοίκων, ή πρωτοφανής φιλοξενία τους, ή άδέξαστος πίστι των, ή τυφλή άφοσίωσις των, ή άπεριορίστη που φάνανε πολλές φορές μέχρι του άγνωστέρου φανατισμού. Σ' αυτή έπίσης όφείλεται και ή παρόδοξη ή ήθη των κατοίκων, σύμφωνα με την όποια το ψέμα, ή προδοσία, ή κλοπή είναι έγκλήματα, ο φόνος όμως όχι!

Έτσι ο Κορσικανός ζή ήσηα στην φτωχική του καλήρα, άδιάφορος για ότι δεν άφορά αυτό τόν ίδιο ή τα οίκογενειακά του μίση. Αυτά τα μίση πάνε από γενεά σε γενεά, κληροδοτούμενα από τόν πατέρα στο γιό και βαστούν πολλές φορές αιώνα όλοκληρο, ενώ εν τώ μεταξύ ή άφοσιότη τους έχει λιημονηθή μέσα στην πάροδο του χρόνου ή κ' ή διαμαζομένες οίκογένειες άγνωσούν γιατί πολεμούνται μεταξύ τους. Τα μίση αυτά διαρκούν μέχρι του θανάτου ή τού φόνου και τού τελευταίου μέλους μιας ή τών αντίπαλων οίκογενειών, έστο και αν αυτό το μέλος είναι ένας άπλος ύπηρέτης. Αυτή είναι ή περιφημη χωρικανή βεντεττα.

Νά, μερικά παραδείγματα: Η γυναίκα

ΜΙΑ ΚΟΡΣΙΚΑΝΗ ΒΟΣΚΟΠΟΥΣΑ

Η βωσκοπούλα στην Κορσική, δε μοιάζουν με τις βωσκοπούλες τών άλλων τόπων, καθώς δε χύνει και ή φροτογραφία είναι άρκατωμένες και φορούν μπόττες. Σωστές άντρογυναίκες δηλαδή.

παράδοξητην όποια έπιτοέεται κάθε ένεσμα και τό χτύπημα από πίσω. Ύστερα ό νικητής παίρνει τή βουνα, καταδιωόμενος από τούς χωροφύλακες και περιμένοντας να περάσουν είκοσι χρόνια για να διαγραφή τό έγκλημά του. Γίνεται με άλλους λόγους «ληστής».

Ό Κορσιζανός όμως ληστής δεν έχει καμιά σχέση με τούς άλλους ληστές τών όποιων τή έγκληματα διαβάζουμε στις εφημερίδες. Είπε και αυτός βέβαια έγκληματίας, μα γίνεται ληστής μόνο και μόνο για να μην πέσει στα χέρια τών άρχών. Ό Κορσιζανός ληστής είνε κυριολεκτικώς άσώληπτος γιατί ή φρόση του δίνει σε κάθε στιγμή, χιλιά δυό καταφύγια. Μεταξύ τών ληστών αυτών πολλοί έγιναν θουλλίζοι. Τέτοιος ήταν κι ό Θεόδωρος Πόλι. Αύτός είχε καταγγείλει από έναν εχθρό του και ό σταθμάροχης τού χωριού του, ένας ένομοτάροχης, τόν έβιασε και τόν φυλάκισε. Ό Πόλι όμως άφου μέθυσε τούς φυλάκούς του, κατόρθωσε να διαπετεύσει και να γυρίσει την νύχτα από χωριό του. Σάν έφτασε στο σπίτι του, φίλησε τή γυναίκα του ή όποια βλέποντας τον τού έδωσε μόνη της, τό τσιγάρο της.

Την ώρα έξελινή ό ένομοτάροχης έτρωγε στο πανδοχείο τού χωριού γεμιστό άρραβή και κρέα. Είχε άρχισει μάλιστα να τραγουδά όταν ό Πόλι έφτασε εκεί κι άναγνώρισε τή φωνή του. Από τήν άνοιχτή πόρτα τού πανδοχείου, παρακολούθησε τον εχθρό του, άπολαμβάνοντας έτσι άρκετή ώρα τήν εκδίκησή του. Άξια σήσησε τό όπλο του κι ένας πυροβολισμός αντίχρησε. Ό ένομοτάροχης σοφισιάζεται νεκρός κάτω με μι ά σφαίρα στο στόμα.

Κανείς από τούς παραρριζομεύοντες δεν άμφέβαλε, ότι ό Πόλι ήταν έξελινός τού έπυροβόλησε. Αύο—τρεί: μάλιστα έφώναξαν: «Μπαρά, Πόλι! Καλά τόν πέταγες!...» Έν τή μεταξύ οι χωροφύλακες προσέτεσαν ότι ό Πόλι βρισκότανε πιά μαζωρά. Ήτανε τότε είκοσι ένος έτους.

Άπό τή στιγμή έξελινή έβροντας, ότι οι χωροφύλακες δεν θα τόν άφηναν να σταθή σε χλωρό χλαδί, τούς έκρυψε τον πόλεμο! Ένας πόλεμος έπιός, στον όποιο 500 έπάλληλας εναντίον ένος! Μα ποτε ό Πόλι δε βγήκε νικημένος! Γι' αυτό κι ό Κορσιζανός έφτασαν στο σπίτι να τόν άνακηρύξουν έθνικό ήρωα και ό ληστή τών βουρών και τών διατών βασιλέα τους!

Κάτ' άπ' τή τεράστια παύσα τού δάσους τού Αϊτόνα, στην πιο άγρια ορειματιά τού δάσους Κίντο, μέσα σ' ένα άγριο περιβάλλον έγινε ή ανακήρυξη του! «Όλοι τόν έφίληταν και μόνο μι φήρος βρόδινε άνηχητή, ή δική του. Ώστόσο άποδέχτηκε τή βασιλεία τών ληστών λεγοντας: «Έστο!» Άλλά έπειδή καμιά κοινωνία δεν προοδεύει με τήν άταξία, δι' αυτό θα ύποβάλω στην έγκρισή ένα σύνταγμα».

Τότε ψηφίστηκε τό ακόλουθο παράδοξο σύνταγμα: «Ό Θεόδωρος Πόλι, άπότατος άρχηγός έχει επί όλων τών έγκλητών τον δικαίωμα ζωής και θανάτου. Κάθε ληστής άποδιωόμενος κλέπτης, ασεύτα τού δικαιοσύμης: να φέρη τό όπλο του και, εν ύποταξη τού όπλου να είνε έγκλητός τού Πόλι. Κάθε ληστής, ό όποιος προσβάλλει τή τιμή μι ά γυναίκης ή φρονεί ένα άλλοιον τσιφάκιζεται. Άν ένας ληστής, τσιφάκιση μι γυναίκα: και δεν δένεται να φέρη ή να μεταφερθή από τόν σπυροφύλακα του, τότε ό δελιώς τού άπολαμβάνει τή ίσην έπιχορήγηση να τόν φρονεί ά ά τόν σόση από τήν άμραν τού ίσοσύμης».

Άμα εχρηιάζετο τσιφάκι, ούσα ή όπλα ό Πόλι έπεκαλείτο τήν συνδρομή τών κατοίκων τής νήσου. Κανείς ποτε δεν τόν έπυροβόλεσε και όλοι τόν έδιναν πρόθυμα ό,τι τούς ζητούσε. Κατότε τού ήρθε ή ιδέα ν' άπαρτήρη από τή χωροφυλακή πενήνια ζευγάκια υπότες για τούς άνηρότους του, ό όποιοι ήταν σκεδόν άνυπόδητοι. Συγχρόνως τήν ειδοποίησε ότι θα πήγαινε να τις πάρη μόνος του. Άμέσως ή διοίκηση τής Χωροφυλακής έψηφισε τό στρατόνα τής σε κατάνσταση πολιτορίας κι έξήτησε ένα σοφό ένιασχόσει.

Τήν ορισμένη ώρα ό Πόλι εμφανίστηκε με τούς ανθρώπους του και άφου πολιτορήσε τό στρατόνα τής χωροφυλακής στο τέλος τόν κατέλαβε, αιχμαλωτίζοντας τό υς χωροφύλακες. Τότε διατάξετους ληστές του να βγάλουν τή παπούτσια πενήνια χωροφύλακων και να τή φορέσουν οι ίδιοι.

Μά να κι ένα άλλο όμοιο κατόρθωμα τού Πόλι. Ένας ληστής του είχε συλληφθεί κάποτε από τις άρχές κι έπρόκειτο να κατατομηθή προς παραδειγματισμόν. Η έπέτελεσί του θα γινόταν τό καταμασίμερο στή μεγάλη πλατεία τού Μπάστια, τής δευτέ-

ρας πόλεως τής Κορσιζής.

Ό Πόλι κι ένας από τούς δικούς του, μεταμφιέστησαν σε χωριούς και μαζί με ένα γάιδαρο φορτωμένο με μργάλα άδεια κοφίνα, παραμόνευαν κατά τή εφημερία πίσω από ένα φράκτη, άπ' όπου θα περνούσε ό δήμιος. Όταν πράγματι φάνηγε εκείνος στο δρόμο, τού ούτηχαν, τόν έφωξαν κάτω, τόν έδεσαν, τόν έφιμωσαν και τόν έφωσαν στο βάθος ένος χωριού σοφισιάζοντας από πάνω του διάφρα λαχανικά. Έτσι με τό δήμιο στο βάθος τού καλαθιού οι δυό ψευδοχωριζοί μπήκαν στην πόλη όπου όλος ό κόσμος κοιμόταν άζώμα.

Η λαλητότος είχε στηθή κι ό δήμιος, όταν έφτασε στο δρόμο. Όταν δε οι άρχές έβόνηταν, πήγαν στη λαλητότος και βρήκαν τό γάιδαρο δεμένο σ' αύτή και πλάι του, άπάνω σ' ένα σοφό λαχανά, τό κεφάλι τού δήμιου τόν όποιο είχε κατατομηθή ό Πόλι, ενώ συγχρόνως άπελευθέρωσε από τις φυλάκες τό σμυροφύλακα του.

Τό κατόρθωμα αυτό τού Πόλι τόν έκανε τρισεύδοξο. Η Άγγλία, ή όποια έποφύλαμιζε τότε τήν Κορσιζή, τού έφρόνιπε τή διοίκηση τής νήσου, αν τήν έβοηθούσε να τήν κατακτήση. Μά ό Πόλι άπέφωρεσε περήφανα τήν πρόταση αύτή.

Μά κάθε δόξα έχει και τό τέλος της. Η Κορσιζή είχε άρχισει να κοιμάη πιά φρονή εξ αίτιας τού τούπον αίματος. Άποστάσιματα έλευθερών κνηφρον άρχιταν να καταδιώκουν τόν άσώληπτο ληστή. Γι' άποστάσιματα αυτά άπαρτίζοντο από έντοπίους.

Κατάλαβάνοντας πιά ό Πόλι πως είχε φτάσει τό τέλος του, διέφυγε μόνος του τή σμυροφύλακα του και με τή διάφρα στα μάτια έξαναίγασε τούς συντρόφους του να φύγουν για τήν Ιταλία και τή Σαρδηνία για να σωθούν. Όσο για τόν έαυτό του, θα έμενε μόνος του μεζοι τέλους στη θέση του. Αύο από τούς ληστές του άνηήρξαν να τόν ακολουθήσουν. Ό ένας δολοφονήθηκε διά προδοσίας κι ό άλλος τραυματίστηκε μεζομένος στο πλάσι τού Πόλι, από τόν όποιο έξήτησε και ζωή να τόν σποτήση. Ό Πόλι τότε έμεινε μόνος του.

Ήταν όμως διαρκώς άσώληπτος. Άλλ' ύστερα από λίγες ήμερες, μι γυναίκα, τήν όποια αγαπούσε, τόν πρόδοσε κι έπεσε στα χέρια ένος άποστάσιματος. τή στιγμή που κοιμότανε, και' άπό μι άσηλιά. Έβνησε άμέσως και χωρίς να χάση τήν ψυχή του τσιφάκε τό τσιφάκι του, γονάτισε κι άρχισε να πυροβολεί. Μά μι δύνατη όμορφονιά τόν άφησε νεκρό.

Κανείς όστόσο δε θέλησε να πιστέψη στο θάνατό του και μόνο όταν είδαν τό πτώμα του τό έπίστεψαν. Έξοτε ό Πόλι γίνηκε για τούς Κορσιζανούς θουλλίζος ήρωας και μάρτυρας.

ΠΕΝΘΙΜΗ ΣΥΝΟΜΕΙΑ (Έργο τού Βάλλε)
Όταν κανείς βουσκεύει πεθαίνω στην Κορσιζή, άντι να τόν μεταφέρουν σε φοριό τόν δένουν έπάνω στο άλογο του. Φαντάζεσε τή φρικαστικό που είνε τό θέαμα αύτό.

ΟΙ ΜΥΡΟΛΟΓΙΣΤΕΣ
Οι νεκρικές τελείες στην Κορσιζή λαμβάνουν έναν χαρακτήρα πρωτοφανούς άγριότητας. Γύρω από τόν νεκρό μαζεύονται οι μυρολόγιστες και άρχίζουν να ούλοψουν τσιφά τις τα μάλλια τους.